

Uluslararası
Uygur Araştırmaları Dergisi
2017/9

Almatı Uygur Tiyatrosu ve Tiyatro Yazarı Şevket Nezerov

*Dilbirim Rekhimcankızı ROZİYEVA**

*Bir milletin güzel söyleyişi, kudreti edebiyatında,
edebiyatın da en canlı ifadesi tiyatrosunda belli olur.*

William SHAKESPEARE

Uygur Tiyatrosu

Kültürel gelişmeyi sağlayan gizil güçlerden biri tiyatrodur; öyle ki sanatsal yaratıyı en etkin biçimde topluma aktaran bir araç durumundadır. Tiyatro uyarı görevini yaptığı kadar, toplumu ortak komplekslerinden arındırır, onlara gerçek düşünce erkini, özgürlüğünü sağlar. Bir yaşam bilimi ve toplum sanatı olan tiyatro, halkın önüne bir sonuç olarak çıkar. Ne var ki, tiyatronun bir sonuç olması yanı sıra araç olma niteliği de vardır. Tiyatronun sonuç oluşu onun sanatsal bütünlüğünü, araç oluşu ise eğitimsel gücünü açığa çıkartır.

Kazakistan'da farklı etnik yapılarıdaki toplumlar yaşamaktadır ve Kazakistan tiyatroları Kazakça, Rusça, Uygurca, Özbekçe, Almanca ve Korece altı dilde sanatsal icralarını gerçekleştirmektedir. Devletin önemli kurumlarından biri olan Almatı Uygur Tiyatrosu, 83 yıllık bir tarihe sahiptir. Uygur Tiyatrosunun gelişmesinde Kazak, Rus ve Özbek sanatçıların büyük katkısı olmuştur. Bağımsız Kazakistan'ın 25 yıllık tarihinde Uygur Tiyatrosu büyük başarılar elde etmiştir. Sadece tiyatro oyunlarının değil, Uygurlara ait bütün sahne sanatlarının icra edildiği, bu yönüyle de bir sanat okulu işlevini üstlenen Uygur tiyatrosu, Uygur kültürünü ve sanatını genç kuşaklara aktarmada büyük bir rol üstlenmiştir. Kültürel kimliği koruma ve aidiyet duygusunu perçinlemesi yönüyle de ayrı özellik taşımaktadır.

1994 yılında devlet tarafından kurulan bir komisyon kararıyla Uygur Tiyatrosunun çalışması yasaklanmıştır. Aynı yıl Cumhurbaşkanı N. A. Nazarbayev'in işadamları ile yaptığı bir toplantıda, "Uygur Avazi Gazetesi"nin baş redaktörü Yoldaş Azamatov, Uygur Tiyatrosunun kapatıldığını, çalışanların sokakta kaldığını dile getirmiş ve aradan çok zaman geçmeden Cumhurbaşkanı N. A. Nazarbayev'in maddi ve manevi katkılarıyla tiyatro binası yeniden inşa edilmiş ve faaliyetlerini sürdürmüştür. Almatı Uygur Tiyatrosu, 1 Ekim 2002 tarihinde faaliyetlerine yeniden başlamış ve bu gün sadece çalışanların değil, Kazakistan'da yaşayan bütün Uygurların en mutlu günlerinden biri olmuştur. 2005 yılında

* Yüksek lisans öğrencisi, Yabancı Diller ve Mesleki Kariyer Üniversitesi, Yabancı Diller Bölümü, Almatı-TÜRKİYE, E-posta: dilyar_chess@mail.ru.

Almatı Uygur Tiyatrosuna ünlü besteci, devlet onur madalyası sahibi Kuddüs Godcamiyarov'un adı verilmiştir.

Günümüzde Almatı'da bulunan Uygur Tiyatrosu'nda 183'ten fazla devlet sanatçısı çalışmaktadır. Tiyatroda dram gruplarından başka uluslararası festivallerde ödül almış "Nava", milli festivallerde ödül sahibi olan "Rukhsare" dans grupları ve "Yaşlık", "Sada" gibi Gençlik Komiteleri faaliyet göstermektedir. Uygur tiyatrosu gösterimleri her yıl Kasım ayında başlamakta ve Mayıs ayı başlarına kadar devam etmektedir. Cuma, Cumartesi, Pazar, Pazartesi günleri olmak üzere haftada 4 gün sanatsal icraların yapıldığı tiyatrodaki ortalama beş yüz kişiye gösteri ve dinletiler sunulmaktadır.

Tiyatroda, M. Akhmediyev, R. Sattarova, R. Makhpirova, A. Akbarova, G. Sayitova, M. Mamatbakiyev, A. Kadırov, A. Aysayev, K. İmenov, Y. Şamiyev, D. Akhmediyeva, M. Noruzov, M. Darayev, M. İzimov, B. Akhmediyeva, N. Tursunov, S. Sonurov, G. Mamedinova, N. Varisov, T. Ablizova, P. Davutovlar gibi tanınmış ünlü oyuncular sahne almaktadır. Günümüzde Uygur Tiyatrosunun Müdürlüğünü Ruslan Tokhtakhunov Abdüşukur oğlu; Sanat Müdürlüğünü ise halk sanatçısı Murat Akhmediyev Abdureyimoviç yürütmektedir.

Uygur Tiyatro Yazarı Şevket Nezerov

Şevket Aydınoglu Nezeri 21 Eylül 1957 tarihinde, Almatı Bölgesi'nde yer alan Yarkent şehrinin Penjim köyünde dünyaya gelmiştir. Ortaokulu köyünde bitirdikten sonra, Sovyet askeri olarak askere alınır. Askerden döndükten sonra El-Farabi adındaki Kazakistan Devlet Üniversitesi Gazetecilik Fakültesi'ni kazanıp, üniversite eğitime başlar. Üniversiteden mezun olduktan sonra, ilk olarak "Kommunizm Tuğı (Şimdi Uygur Avazi)" gazetesinde düzeltici olarak çalışmaya başlar. Daha sonra 1987 yılından itibaren Kazak Devlet Tele-Radio Korporasyonu (Kazak Devlet Radyo-Televizyonu Kurumu)'nda Alitađ Uygurca programına geçip orada uzun yıllar **düzeltilci (korrektör)** vazifelerini yürütür. 2005 yılından itibaren kendinin şahsi "Şevket Şow" hiciv tiyatrosunu açıp bugüne kadar çalışmalarını burada yürütmüştür.

Yazar, eleştirmen ve oyun yazarı olan Nezerov, Kazakistan Yazarları İttifak üyesidir. Yazarın "Magnitafon Tutqan Molla", "Hey, Biz Ademler", "Ölümdin Başqisi Tamaşe", "Huş Kaypiyet" adlı dört hiciv türünde hikâye kitabı ve "Kargış Tekken Tađdir" isimli romanı vardır. Ayrıca yazarın "Balamnı Qandaq Qeyinata Deymen?" muzik-komedi oyunu; Uygur Özerk Bölgesi "ün-sin" yayınevinde yayınlanan "Nabap Dohturlar Karametliri", "Künçi", "Ölümdin Başqisi Tamaşe" gibi komedi filmleri mevcuttur.

Yazarın Kazak dilinde "Tamaşa", "Bawırcan Şou" ve "K. Godcamiyarov" adındaki Devlet Uygur Müzik--Komedi tiyatrosu ile Şevket Şow tiyatrosu sahnelerinde 250'ye yakın eseri sahnelenmiştir. Onun eserleri Kazakça, Özbekçe, Rusça ve Türkçeye tercüme edilmiştir. Yazar, aynı zamanda çağdaş Uygur edebiyatına parodi türünü kazandırmıştır. Onun bu türde yazılan onlarca eseri Uygur Tiyatrosu ve Şevket Şow tiyatrosunda sahnelenip izleyiciler tarafından büyük takdirle izlenmiştir.